

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ
ВАЗИРЛИГИ**

ГУЛИСТОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

ИНГЛИЗ ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ КАФЕДРАСИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”

ГулДУ проректори

_____ Н.Р.Баракаев

« ____ » _____ 2017 й.

**«ЎРГАНИЛАЁТГАН ЧЕТ ТИЛИ ХАЛҚАРО МУЛОҚОТ ТИЛИ
СИФАТИДА»**

фани бўйича

ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

100000 – Гуманитар соҳа

110000 – Педагогика

5111400 – Хорижий тил ва адабиёти (Инглиз тили)

4 – Курс

8 – Семестр

Умумий ўқув соати – 32

Шу жумладан:

Амалиёт машғулоти – 18

Мустақил таълим соати – 14

ГУЛИСТОН – 2017 й.

Фаннинг ишчи ўқув дастури намунавий ўқув дастури ва ўқув режасига мувофиқ ишлаб чиқилди.

Тузувчи: Бозорова Л. – ГулДУ “Инглиз тили ва адабиёти”

кафедраси ўқитувчиси _____ (имзо)

Тақризчи: Тожиев Х. – ГулДУ ф.ф.н., “Инглиз тили ва адабиёти”

кафедраси доценти _____ (имзо)

Фаннинг ишчи ўқув дастури “Инглиз тили ва адабиёти” кафедрасининг 2017 йил “___” _____ даги ___ - сонли мажлисида кўриб чиқилиб, факультет Илмий-услубий Кенгашида кўриб чиқиш учун тавсия қилинди.

Кафедра мудир

Ҳ. Уразбаев

Фаннинг ишчи ўқув дастури Чет тиллар факультети Илмий-услубий Кенгашининг 2017 йил “___” _____ даги “___” - сонли мажлисида тасдиқланди.

Факультет Илмий-услубий

Кенгаши раиси:

Э. Хамдамов

I. КИРИШ

1.1. Фаннинг предмети ва мазмуни

Мазкур модул Хорижий тилни ўқитишда маданиятлараро мулоқотни шакллантириш модулининг давоми бўлиб, 8-семестрда ўқитилади. Модулда асосий вазифаси ўрганилаётган чет тилининг халқаро тил сифатида мулоқотда қўлланилиш даражаси ва тилнинг ривожланиш босқичлари ҳақида ҳамда ўрганилаётган чет тилида сўзлашувчи мамлакатларда тил вариантларининг ўзига хос қўлланилиш усуллари ҳақида маълумот беришдир.

1.2. Фаннинг мақсад ва вазифалари

Ушбу модул доирасида ўқитиладиган модуллар талабаларнинг хорижий тил бўйича эгаллаган билим, кўникма, малакаларини касбий ва илмий фаолиятда эркин қўллай олишларини таъминлашга хизмат қилади. Модулларнинг асосий вазифаси умумэътироф этилган халқаро меъёрларга кўра талабаларнинг ўрганилаётган чет тилини С1 даражада эгаллашлари учун зарурий билимларни интеграллашган тарзда ўргатиш ва мулоқот малакаларини ривожлантиришдир.

Модулни ўзлаштирганидан сўнг талаба:

- ўрганилаётган чет тилининг халқаро тил сифатида шаклланишига таъсир кўрсатган лингвистик, тарихий, ижтимоий ва маданий омиллар ҳақида билимларга эга бўлади;
- ўрганилаётган чет тилидан давлат тили (она тили) сифатида, иккинчи расмий тил (вариантлар) ёки ундан хорижий тил сифатида ўрганиб, фойдаланиш ўртасидаги фарқ ва ўхшашликларни ажрата олиши лозим.

Қўғилилаётган натижалар: Талаба:

- ўрганилаётган чет тилининг халқаро мулоқот тили сифатида шаклланишига сабаб бўлган тарихий, ижтимоий ва сиёсий сабаблар ҳақида зарурий билимларга;
- ўрганилаётган чет тили вариантларини бир-биридан ажрата олиш;
- тилни ўқитиш ва ўрганишдаги мақсадларига қараб ўрганилаётган чет тили вариантларидан мосини танлаш малакасига эга бўлади.

1.3. Фаннинг долзарблиги

Ўрганилаётган чет тили халқаро тил сифатида амалий курс бўлиб талабаларни касбий йўналиш доирасида тилнинг оғзаки ва ёзма шакллари ўргатиш, уларнинг ижтимоий-маданий мулоқот малакаларини ривожлантириш, хусусан ўрганилаётган чет тилининг функционал шакллари ва услубларини, тил тўғрисидаги амалий ва назарий билимларини такомиллаштиради.

1.4. Фаннинг ўқув режадаги бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвийлиги

Модул мазкур таълим йўналишлари ўқув режасидаги бошқа умумқасбий ва ихтисослик фанлари билан ўзаро боғлиқ бўлиб, модуллар кетма-кетлиги ва мазмунига мос равишда 8-семестр давомида ўқитилади. Ушбу фан лингвистик курс ҳисобланади ва тўрт йил давомида уч қисмга: ўқиш модули, ёзма нутқ амалиёти ва илмий ёзув модулига ажратилган ҳолда ўқитилади. Ўқув режанинг хорижий тилни ўқитишда маданиятлараро мулоқотни шакллантириш, тил аспекти амалиёти, методика, мамлакатшуносликка оид курслари ва ўрганилаётган чет тилининг назарий курслари - умумий тилшунослик, стилистика ва матн таҳлили, назарий фонетика, қиёсий типология, назарий грамматика фанларидан зарурий билимларни эгаллашда ушбу фан модуллари бўйича ўзлаштирилган кўникма ва малакалар муҳим аҳамият касб этади.

1.5. Фаннинг илм-фан ва ишлаб чиқаришдаги ўрни

Бу модул хорижий қўшма корхоналар, халқаро ташкилотлар ва уларнинг республикамиздаги бўлимлари, элчихона ва консуликлар, сайёҳлик агентликлари, нашриёт ва таҳририятлар, нотариал идоралар, таржимонлик бюрolariда касбий фаолият олиб борадиган битирувчиларга мулжалланган.

1.6. Фанни ўқитишдаги замонавий ахборот ва педагогик технологиялар ҳамда ўқув машғулотларини лойиҳалаш

Фанни ўқитишда шахсга йўналтирилган таълим методи ва чет тилини ўқитишга коммуникатив ёндашувдан максимал даражада фойдаланиш талаб этилади. Машғулотларда дарслик ва ўқув қўлланмалардан ташқари аутентик материаллар: аудио, видео, газета ва журналлар, интернет манбаларидан, интерактив усулларни қўллаган ҳолда ақлий ҳужум, кейс-стади, лойиҳалар тайёрлаш, ролли ўйин, дебатлар, презентация методларидан кенг фойдаланилади.

1.7. Модулнинг ахборот-услубий таъминоти

Модулнинг информацион-услубий таъминоти:

- топшириқларга асосланган ўрганиш (масалан, тил вариантлари таҳлили);
- дискуссиялар;
- тадқиқотлар;
- мустақил ўқиш;
- тақдимотлар

II. АСОСИЙ ҚИСМ

2.1. Фандан ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатларнинг тақсимоти

№	Машғулотлари мазмуни	Соатлар:				
		Жами:	Маъруза:	Семинар:	Амалий:	Мустақил таълим:
VIII - семестр						
1	Why a Global Language? What Is a Global Language? What Makes a Global Language? Why Do We Need a Global Language? What Are the Dangers of A Global Language? Could Anything Stop a Global Language? A Critical Era.	2			2	
2	The Historical Context: Origins. America. The Historical Context: The Caribbean. Canada.	4			2	2
3	The Historical Context: Australia and New Zealand. South Africa. Former Colonial Africa. The Historical Context: South Asia. South-East Asia and South Pacific.	2			2	
4	The Historical Context: A World View. Why English? A Cultural Foundation. Political Developments.	4			2	2
5	A Cultural Foundation. Access to Knowledge. Taken for Granted.	4			2	2
6	Why English? The Cultural Legacy. International Relations. The Cultural Legacy. Media. International Travel & Safety.	4			2	2
7	Education. Communication. The Right Place At the Right Time. The Future of Global Language. The Rejection of English.	4			2	2
8	Contrasting Attitudes: the US Situation. New Englishes. The Linguistic Character of New Englishes.	4			2	2
9	The Future of English as a World Language. An English Family of Languages. A Unique Event.	4			2	2
Жами 8-семестр:		32			18	14

2.2. Ўқув материаллари мазмуни

2.2.1. Амалий машғулотлари мазмуни

1. Why a Global Language? What Is a Global Language? What Makes a Global Language? [A, 1-7] Why Do We Need a Global Language? What Are the Dangers of A Global Language? Could Anything Stop a Global Language? A Critical Era. [A, 11-27]

Giving general notion of a global language. Main aspects that turn a language into a global one. The reasons why English is considered to be a global language. The role of academic and business communities, geographical and political backgrounds, historical and cultural aspects in the formation of a global language. Advantages and disadvantages of the formation of a global language. Some predictions about the topic.

2. The Historical Context: Origins. America. [A, 29-31] The Historical Context: The Caribbean. Canada. [A, 36-39]

Finding the origins of global English. The English language in America. Spreading of the English language over the Caribbean Area. Canadian English and its origin.

3. The Historical Context: Australia and New Zealand. South Africa. Former Colonial Africa. [A, 40-43] The Historical Context: South Asia. South-East Asia and South Pacific. [A, 46-54]

Historical background of spreading English over Oceania Area. British model varieties in former colonial Africa. English in South Asia. South-East Asian English and its varieties.

4. The Historical Context: A World View. [A, 59] Why English? A Cultural Foundation. Political Developments. [A, 72-78]

Present status of English. The Inner Circle. The Outer or Extended Circle. Review of some important factors in nineteenth-century social history which laid the cultural foundation for the eventual growth of English as a world language. The role of political aspect in formation of the world language.

5. A Cultural Foundation. Access to Knowledge. [A, 80] A Cultural Foundation. Taken for Granted. [A, 83]

The impact of technological and scientific advance on the language. English as the language of economic world interrelations. Innovations and language. Terminology. Competitive situation about the process of becoming English a global language.

6. Why English? The Cultural Legacy. International Relations. [A, 86] The Cultural Legacy. Media. [A, 90-100] The Cultural Legacy. International Travel & Safety. [A, 104-106]

The language playing an official or working role in the proceedings of most other major international political gatherings, in all parts of the world. English within the activities of international alliances. The press. Advertising. Broadcasting. Cinema. Popular music. International travel. International safety.

7. Education. Communications. The Right Place at the Right Time. [A, 110-120] The Future of Global Language. The Rejection of English. [A, 123-124]

English in the sphere of education. English in the postal and telephone systems and electronic networks. Common theme to explain the English language to become global one. Speculating about the future of the English language. Antagonism to English.

8. Contrasting Attitudes: the US Situation. New Englishes. [A, 127-140] The Linguistic Character of New Englishes. [A, 147-168]

The USA as a dominant element in the formation of global English. Specifics of the US situation. New Englishes as dialect speakers on an international scale. Grammar. Vocabulary. Code-switching. Other domains.

9. The Future of English as a World Language. [A, 172] An English Family of Languages. A Unique Event. [A, 177-189]

Power and prestige of English. The move from national to international level. Multidialectism and multilingualism. Trying to explain the phenomenon of English.

2.2.2. Модул мазмуни

Фанни ўқитишда қуйидаги мавзуларга эътибор қаратиш тавсия этилади:

- глобаллашув ва ҳозирги кунда ўрганилаётган чет тилининг мулоқотда халқаро тил сифатида ишлатилиши;
- ўрганилаётган чет тилининг халқаро жамиятда эътироф этилган тил сифатида қўлланилиш даражаси (ижтимоий ва сиёсий омиллар - бунда ўрганилаётган чет тилининг узоқ тарихига эмас, балки ҳозирги мақомига кўпроқ эътибор қаратилади);
- тилдаги ўзгаришлар ва унга таъсир этувчи омиллар (масалан, интернет, бизнес, дипломатия ва ҳ.к.);
- ўрганилаётган чет тилининг келажаги;
- тил вариациялари о ўрганилаётган чет тили она тили сифатида, расмий иккинчи тил сифатида ва хорижий тил сифатида;
- тил вариантларини тенг қабул қилиш (масалан, фикрни стандарт (адабий) тилда ёки ўз варианты (диалекти) да баён қилишга мажбурламаслик);
- ўрганилаётган чет тилини ўргатишда му қаррар вариантни танлаш.

2.3. Лаборатория ишларини ташкил этиш бўйича кўрсатмалар

Фан бўйича лаборатория ишлари намунавий ўқув режада кўзда тутилмаган.

2.4. Курс ишини ташкил этиш бўйича услубий кўрсатмалар

Фан бўйича курс иши намунавий ўқув режада режаслаштирилмаган.

2.5. Мустақил таълим

2.5.1. Мустақил таълимни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Фан модуллари кесимида талабалар мустақил таълимини ташкил этиш мақсадида кафедра мутахассислари томонидан услубий кўрсатмалар ишлаб чиқилади. Уларда талабанинг мустақил ўқиб ўрганишини таъминловчи вазифа ва топшириқлар кўрсатиб ўтилади ва уларни бажариш учун аниқ кўрсатмалар мисоллар ёрдамида берилади. Тилни ўрганиш жараёнида талаба интерфаол усуллар воситасида мустақил таълим олишга рағбатлантирилади ва мустақил фикрлаш талаб қилинади. Бунда ўқитувчи билим берувчи ва баҳоловчи сифатида эмас, балки фасилитатор (инглизча facilitate сўзидан олинган бўлиб, бирор бир жараённинг боришига яхши таъсир этувчи ва унга мос шарт-шароитлар яратиб берувчи) сифатида намоён бўлади. Талабадан фан бўйича мустақил ўрганган билимларини аудиторияда турли хил интерактив услублар орқали намоёиш қила олиши ва бошқаларга ўргата олиши талаб этилади.

2.5.2. Талабалар мустақил таълимнинг мазмуни ва ҳажми

Мустақил таълим мазмуни	Вақти	Ҳажми	Максимал балл
6-семестр			
Presentation. English in Europe.	1-6 ҳафта	1	5
Presentation. English in South America.	7-9 ҳафта		5
Presentation. English in Africa.	10-11 ҳафта		5
Presentation. English in Asia.	12-13 ҳафта	1	5
Presentation. English in North America and Australia.	14-15 ҳафта		5
Presentation. English in Uzbekistan.	16-17 ҳафта		5
Жами:	6	2	30

IV. РЕЙТИНГ БАҲОЛАШ ТИЗИМИ

4.1. Рейтинг назорати жадвали (8-семестр)

№	Вазифа	Сони	Балл	Умумий балл
1. Жорий Назорат (ЖН)				
1.1	Талабанинг фаоллиги	10	1	10
1.2	Тақдимот	1	1	15
1.3	Ўрганилаётган чет тилининг дунёдаги ўрни, унинг ривожланишига таъсир кўрсатувчи омиллар, унинг турли кўринишлари (диалектлари) тўғрисида иншо	1	1	15
ЖН Жами:				40
2. Оралиқ Назорат (ОН)				
2.1	Тақдимот 1-3	1	15	15
2.2	Тақдимот 4-6	1	15	15
ОН Жами:				30
3. Якуний Назорат (ЯН)				
3.1	Ёзма шакли ёки тест	1	30	30
ЯН Жами:				30
Жами (ЖН+ОН+ЯН):				100

4.2. Рейтинг жадвали (8-семестр)

№	ЖН 70%	Февраль				Март					Апрель				Май				Июнь						
		12-17	19-24	26-3	5-10	12-17	12-17	19-24	26-3	5-10	12-17	12-17	19-24	26-3	5-10	12-17	12-17	19-24	26-3	5-10	12-17		23-28		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		21		
1	ЖН 70%	Фаоллиги	1	1	1	1	1	1	1	1	1													10	
		Тақдимот								15															15
		Иншо						15																	15
		ОН					15				15													30	
2	ЯН – 30%																						30	30	
Жами		36				34												30	100						
Жами ГП бўйича		36				70												30	100						

Эслатма: 8-семестрда ўқитиладиган “Ўрганилаётган чет тили халқаро мулоқот тили сифатида” фанининг ўқув ҳажми 64 соатни ташкил этганлиги сабабли фан коэффициенти 0,64 бўлади. Фан бўйича ўзлаштиришни аниқлашда талаба тўплаган бали 0,64 га кўпайтирилади ва бутунгача яхлитлаб олинади.

Баҳо	5	4	3	2
Рейтинг	86-100	71-85	55-70	< 55
Фанни ўзлаштириш кўрсаткичлари	55-64	45-54	35-45	<35

4.3. Талабалар билимини баҳолаш мезони

“Ўрганилаётган чет тили халқаро мулоқот тили сифатида” аспекти бўйича талабалар билими рейтинг тизими асосида баҳоланади. Қуйида модуллар бўйича ўзлаштирилган билимларни баҳолаш турлари ва шакллари келтирилган. Улар ўқув материаллари тўлиқ ва самарали ўзлаштирилганлигини назорат қилишда ягоналик ва тизимлиликни таъминлайди.

“Ўрганилаётган чет тили халқаро мулоқот тили сифатида”		
Жорий назорат 40%	10%	Талабанинг фаоллиги
	15%	Тақдимот
	15%	Ўрганилаётган чет тилининг дунёдаги ўрни, унинг ривожланишига таъсир кўрсатувчи омиллар, унинг турли кўринишлари (диалектлари) тўғрисида иншо
Оралиқ назорат 30%	15%	Тақдимот 1-3
	15%	Тақдимот 4-6
Якуний назорат 30%	30%	Тил вариантлари (диалект) борасида ўзи ўтказган тидқиқот тўғрисида ҳисобот
Жами: 100%		

V. ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

6.1. Асосий адабиётлар

1. Crystal, David. English as a Global Language. 2nd edition. – New York: Cambridge University Press, 2003.

6.2. Қўшимча адабиётлар

1. Bryson, B. Mother Tongue: The English Language. – Penguin Books, 1990.

2. Graddol, D. English Next. – British Council, 2005.

3. Pennycook, A. The Cultural Politics of English as an International Language. – New York: Longman Press, 1994.

6.3. Луғатлар, конференция ва семинар материаллари

1. Allsopp, Richard. Dictionary of Caribbean English Usage. – Oxford: Oxford University Press, 1996.

2. Alsagoff, Lubna, Bao, Zhiming and Wee, Lionel. Why you talk like that? The pragmatics of a why construction in Singapore English. – English World-Wide, 1998.

3. Crisell, Andrew. An introductory history of British broadcasting, 2nd edition. – London: Routledge, 2002.

4. Dalby, Andrew. Language in danger. – Harmondsworth: Penguin, 2002.

5. Foley, James A. Ed. English in new cultural contexts. –New York: Oxford University Press, 1999.

6. Orsman, Harry W. The Dictionary of New Zealand English. –Auckland: Oxford University Press, 1997.

7. Wallraff, Barbara. What global language? – Atlantic Monthly, November, 2000. – PP.52–66.

6.4. Интернет сайтлари

1. www.teachingenglish.org.uk

2. www.onestopenglis.com

3. www.businessenglishonline.net

4. www.elgazette.com

5. www.tesol.org

...